

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

УЗГОДЖЕНО
Декан ФМВ

Ю. Волошин
«13» 07 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

А. Полухін
«23» 09 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Історія економічних вчень»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародний бізнес»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР З	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	2	105/3,5	34	17	–	54	–	–	Диф. залік 2с.
Заочна	2, 3	105/3,5	8	4	–	93	К.р. 3 с.	–	Диф. залік 3с.

Індекс: НБ – 17 – 292-1 /21– 2.1.12
НБ – 17 – 292-1 з /21– 2.1.12
НБ – 17 – 292-2 /21– 2.1.12
НБ – 17 – 292-2 з /21– 2.1.12

СМЯ НАУ РП 15.01.01-01-2021

Робочу програму навчальної дисципліни «Історія економічних вчень» розроблено на основі освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини» та «Міжнародний бізнес», навчальних та робочих навчальних планів №№ НБ – 17 – 292-1 /21, НБ – 17 – 292-1 з/21, НБ – 17 – 292-2 /21, НБ – 17 – 292-2 з/21, РБ – 17 – 292-1/21, РБ – 17 – 292-1з/21, РБ – 17 – 292-2/21, РБ – 17 – 292-2з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
професор кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу
д.н.д.у., професор

 / Біла С.О./

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини» та «Міжнародний бізнес», спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» – кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу, протокол № 10 від «30» червня 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні економічні відносини»

 / Ричка М.А./

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародний бізнес»

 / Сидоренко К.В./

Завідувач кафедри

 / Степанов О.П./

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 8 від «12» липня 2021 р.

Голова НМРР

/Сидоренко К.В./

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021
		стор. 3 з 17	

ЗМІСТ

	Сторінка
Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	5
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1. Зміст навчальної дисципліни	6
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	12
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)	13
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.....	13
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	13
3.1. Методи навчання	13
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	14
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	15
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	16

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021
		стор. 4 з 17	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Історія економічних вчень» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. Пояснювальна записка

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що на практиці формують фундаментальне економічне мислення майбутнього спеціаліста (фахівця в області міжнародних економічних відносин), прищеплює навички самостійних оцінок та систематизації основних економічних теорій, концепцій та наукових ідей; в дисципліні сконцентровано пізнавальний досвід минулих поколінь вчених економістів, представлено історико-економічні дослідження виникнення та еволюції концепцій, теорій, наукових поглядів, висвітлюється історико-економічне обґрунтування економічних категорій, соціально-економічних явищ та процесів, наукових парадигм та теоретичних концепцій, що мають системний вплив на формування сучасної економічної теорії, теорії міжнародних економічних відносин та на практичний розвиток світового господарства.

Метою викладання дисципліни у контексті спеціальності з урахуванням вимог стандарту вищої освіти (освітньої програми) є отримання студентами комплексних знань щодо сутності та еволюції економічних теорій, поглиблене вивчення та творче осмислення етапів та напрямів розвитку історії економічних вчень; систематизація економічних знань, концепцій та теорій провідних вчених – представників світових економічних шкіл; здійснення висновків та узагальнень щодо можливості практичного застосування історико-економічних досліджень, методології наукових економічних шкіл, провідних економічних концепцій та теорій світової економічної науки задля вирішення системних соціально-економічних проблем розвитку ринкової економіки, міжнародних економічних відносин та світового господарства в цілому.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування цілісного уявлення про історію економічних вчень на основі усвідомлення закономірностей та загальної логіки розвитку світової економічної думки у єдності домінуючих парадигм та їх теоретичних альтернатив;
- формування економічного типу мислення на основі вивчення базових економічних теорій та концепцій, усвідомлення тісного зв'язку історії економічних вчень з практикою розвитку ринкової економіки та світового господарства;
- систематизація та історико-економічний аналіз економічних теорій, концепцій та ідей на основі висвітлення їх змісту та трактувань у вчених – представників провідних економічних шкіл та світових наукових економічних течій, розкриття теоретико-методологічних особливостей наукового обґрунтування економічних теорій, категорій та концепцій, здійснення порівняльного аналізу та зіставлення теоретичних підходів у їх трактуванні;
- поглиблення теоретичних знань стосовно формування категоріального апарату економічної науки, усвідомлення закономірностей розвитку ринкового господарства на основі вивчення базових економічних теорій провідних вчених-економістів, дослідження ролі історії економічних вчень та економічних теорій і концепцій у формуванні концептуальних засад економічної політики;

- виявлення історико-економічної взаємозалежності, спадкоємності, еволюції, боротьби, злиття та зміни економічних теорій, концепцій, наукових поглядів вчених-економістів про розвиток системи ринкової економіки та всіх її складових;
- поглиблення знань з еволюції базових наукових економічних категорій, обґрунтування ринкових процесів господарювання та усвідомлення сутності економічних концепцій розвитку ринкового господарства, міжнародних економічних відносин та інших економічних дисциплін на основі вивчення історії економічних вчень;
- системний аналіз та розгорнута характеристика новітніх економічних теорій та концепцій антициклічного розвитку економіки, регулювання державно-монополістичного капіталізму, ринкової економіки та світового господарства, усвідомлення закономірностей формування та теоретико-методологічне обґрунтування економічної політики з урахуванням історико-економічного аналізу економічних теорій та концепцій;
- ознайомлення з сучасними економічними теоріями, концепціями та напрямками еволюції світової економічної думки щодо розвитку економічних систем та соціально-економічних процесів в умовах ринкового господарства;
- формування теоретичних основ системного історико-економічного аналізу, вивчення альтернативних економічних поглядів та концепцій вчених-економістів, систематизація теоретичних економічних поглядів та методології світових економічних шкіл щодо вирішення системних проблем розвитку ринкової економіки, у т.ч. антициклічного розвитку економіки, подолання безробіття, переходу до стабільних темпів економічного зростання, прогресивного розвитку міжнародних економічних відносин та світового господарства.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку;
- досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин;
- здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку;

– здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків;

– здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини»», «Економічна теорія» та є базою для вивчення таких дисциплін, як «Економетрика», «Міжнародна торгівля».

2. Програма навчальної дисципліни.

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модулю, а саме:

– навчального модуля №1 «**Основні етапи та напрями розвитку світової економічної думки**», що є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль №1 «Основні етапи та напрями розвитку світової економічної думки»

Інтегровані вимоги модуля №1:

ЗНАТИ:

– предмет та метод дослідження історії економічних вчень, об'єктивні причини виникнення та еволюції економічних теорій, концепцій, наукових економічних шкіл та наукових економічних парадигм у їх зв'язку з розвитком практики господарювання людської цивілізації та практики ринкового господарювання;

– сутність основних теорій та концепцій провідних вчених-економістів, засновників та представників відомих у світі економічних шкіл та наукових економічних течій щодо становлення та розвитку загальноновживаних економічних категорій, теоретичних трактувань системи виробничих відносин, економічних законів та закономірностей розвитку системи ринкової економіки та світового господарства;

– сутність теорій функціонування економічних систем, трактування закономірностей становлення та розвитку системи виробничих відносин та форм організації суспільного виробництва у трактуваннях представників світових економічних шкіл та наукових економічних течій;

– сутність базових концепцій розвитку ринкової економіки, системи виробничих відносин в умовах досконалої та недосконалої конкуренції, трактування нової ролі держави та державного регулювання економіки на кожній із стадій еволюції ринкової економіки та розвитку світового господарства;

– роль інституційних, соціальних та психологічних чинників у становленні концепцій та парадигм розвитку ринкового господарства у світовій економічній науці;

– сутність системного підходу до економічних досліджень та трактувань базових економічних категорій, економічних явищ та процесів раціонального господарювання в умовах ринкової економіки;

– сутність основних економічних теорій та концепцій щодо пріоритетних напрямів реформування національного та світового господарства, історико-економічні витоки формування та реалізації ефективної економічної політики, у т. ч. – монетарної політики, політики антициклічного розвитку економіки, заходів державного регулювання

економіки, формування мультиплікативного ефекту економічного зростання, економічних важелів стимулювання стабільних темпів економічного зростання національного та світового господарства тощо.

ВМТИ:

– застосовувати набуті знання з історії економічних вчень для забезпечення особистого розвитку та у повсякденній господарській практиці, в процесі подальшого навчання за спеціальністю та під час професійної діяльності;

– визначати на основі аналізу базових економічних теорій та концепцій, представлених в історії економічних вчень, основні закономірності функціонування економічних систем, обґрунтовувати пріоритети економічної політики щодо розвитку та реформування національного та світового господарства;

– визначати тенденції трансформації ринкового господарства, уникати суб'єктивізму та приймати економічно-обґрунтовані господарські рішення, що ґрунтуються на врахуванні закономірностей господарської практики, на аналізі теорій та концепцій, представлених у дисципліні «Історія економічних вчень»;

– визначати взаємозв'язок дій у сфері економічної політики з теоретичними концепціями минулого і сьогодення;

– представити характеристику економічних поглядів представників різних економічних шкіл і течій, визначати їх вплив на розвиток світової економічної науки, на розвиток системи міжнародних економічних відносин;

– застосовувати набуті знання з історії економічних вчень в процесі обґрунтування заходів економічної політики, визначати закономірності економічного розвитку суспільства, світового господарства та ринкової економіки для забезпечення особистого розвитку та у повсякденній господарській практиці, у фаховій професійній діяльності;

– проводити наукові студентські дослідження впродовж усього періоду навчання з використанням категоріально-понятійного апарату, на основі системного застосування економічних теорій та концепцій, на основі наукових парадигм, розроблених та обґрунтованих вченими-економістами, представниками різних економічних шкіл, теоретико-методологічну спадщину яких вивчає історія економічних вчень;

– самостійно обґрунтовувати прийняті господарські рішення та вирішувати питання фахової професійної діяльності на основі врахування історико-економічних досліджень, творчого застосування категоріального апарату, альтернативних теорій, концепцій та наукових поглядів вчених-економістів, представників економічних шкіл.

Тема 1. Предмет та метод курсу «Історія економічних вчень». Економічна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Меркантилізм.

Предмет, об'єкт, мета та завдання дисципліни «Історія економічних вчень». Блок історико-економічних дисциплін: історія економічних вчень; економічна історія. Функції та методи дослідження «Історії економічних вчень». Структура і завдання курсу. Роль історії економічних вчень в процесі формування економічного типу мислення. Фактори формування та еволюції теоретичних економічних поглядів і концепцій.

Економічний устрій країн Стародавнього Сходу. Теоретичні погляди часів Стародавнього Єгипту, Стародавньої Індії (трактат «Артхашастра»), Стародавнього Китаю (трактат «Гуань-Цзи», конфуціанство, легізм, даосизм). Економічний устрій країн Античності. Стародавня Греція: теоретичні погляди Ксенофонта, Платона, Аристотеля. Стародавній Рим: теоретичні погляди М.Катона, братів Гракхів, М.Варрона, Л.Колумелли. Теорія «спадної родючості землі» у Стародавньому Римі.

Закономірності розвитку феодального господарства часів Середньовіччя. Економічні погляди в системі католицької канонічної доктрини Ф.Аквінського. Економічні погляди періоду Київської Русі. «Руська правда», літопис Нестора, «Повчання дітям» В.Мономаха, Галицько-Волинський літопис.

Меркантилізм (XV – XVIII ст.). Економічна політика меркантилізму – періоду первісного нагромадження капіталу. Сутність протекціонізму. Особливості трактування природи багатства та джерел багатства на ранньому та пізньому етапах розвитку меркантилізму. Англія: теорії В. Стаффорда, Т.Мена, Дж. Стюарта. Франція: праці А. де Монкретьєна, політика Кольбера («кольберизм»). Особливості меркантилізму в Італії, Іспанії, Росії та на землях України (кінець XVII – початок XVIII ст.). Меркантилістські економічні ідеї Феофана Прокоповича, Григорія Грабянки, Самійла Величко.

Тема 2. Класична школа політичної економії. Еволюція класичної політичної економії (друга половина XVII – початок XIX ст.).

Економічні передумови виникнення капіталізму періоду вільної конкуренції. Методологія та проблематика наукових досліджень класичної школи політичної економії (XVI – XVIII ст.). Загальна характеристика наукових розробок класичної політичної економії: теорія економічної політики природної свободи та державного невтручання в економіку «laissez faire», ідеологія ринкового лібералізму; теорія вартості товару, теорія капіталу та доходів, теорія економічних криз, трактування економічної ролі держави. Теорії У. Петті: визнання виробничого походження суспільного багатства; вчення про еквівалентність обміну; вчення про ренту та ціну землі. Теорії П.Л.де Буагільбера та нове трактування функції грошей.

Теорії Ф.Кене: вчення про чистий продукт, про продуктивну працю та про класи. «Економічна таблиця» Ф.Кене (1758). Економічні погляди школи фізіократів.

А. Сміт – економіст мануфактурного періоду. Система економічних поглядів А.Сміта у роботі «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776 р.). Вчення про «економічну людину», теорії суспільного поділу праці, трактування грошей, вартості товару, «парадокс Сміта». Вчення А.Сміта про капітал, доходи, продуктивну та непродуктивну працю, теорія абсолютних переваг у зовнішній торгівлі.

Д. Рікардо – економіст періоду промислового перевороту. Основні положення наукової праці Д. Рікардо «Принципи політичної економії та оподаткування» (1817 р.). Вчення Д.Рікардо про трудову теорію вартості, теорію капіталу та ренти, теорію природи виникнення доходів та їх розподіл, трактування заробітної плати. Теорія порівняльних переваг у зовнішній торгівлі Д.Рікардо.

Еволюція та завершення класичної політичної економії: теорія «третьох осіб» та «закон народонаселення» Т.-Р.Мальтуса. Теорія «трьох факторів виробництва» Ж.-Б.Сея. Суб'єктивно-психологічний підхід та «теорія утримання» У.Н.Сеніора. Дж. С.Міллер «Принципи політичної економії» (1848 р.).

Тема 3. Дрібнобуржуазна критика капіталізму (С. де Сісмонді, П.Прудон). Теорії соціалістів-утопістів (перша половина XIX ст.).

Розвиток та протиріччя капіталістичного господарства як основа формування теорій дрібнобуржуазної критики капіталізму (початок XIX ст.). Економічні причини та соціально-економічні наслідки періодичних економічних криз. Критика капіталізму та ідеалізація дрібнотоварного виробництва у працях С. де Сісмонді. Місце малого бізнесу, теорія відтворення та криз С. де Сісмонді – «економічний романтизм». Економічні погляди П. Прудона на сутність капіталістичних відносин та погляди щодо реформування відносин власності. Вплив теорій П.Прудона на розвиток кредиту та зародження «третієї секції».

Економічні погляди К. Родбертуса. Економічна програма Ф. Лассаля. «Залізний» закон заробітної плати та його критика.

Історичні та економічні передумови виникнення соціальних утопій у Західній Європі (XVI - XVIII ст.). Теорії Томаса Мора та Томмазо Кампанелли – перші ідеї утопічного соціалізму. Концепція організації справедливого суспільства майбутнього у теоріях К.А. де Сен-Сімона. Критики капіталізму та проект нової індустріальної системи Ш. Фур'є. Вчення про асоціацію, обґрунтування переваг кооперації. Особливості англійського утопічного соціалізму. Р.Оуен про перспективи реформування капіталізму: проект «трудох грошей», теорії суспільної власності та «справедливого обміну». Вчення соціалістів-утопістів про еволюційний перехід капіталістичного суспільства до соціального ринкового господарства.

Тема 4. Економічна теорія К.Маркса. Генезис та критика концепцій марксизму у працях західноєвропейських та українських економістів (XIX – XX ст.).

Історичні та економічні умови виникнення марксистської політичної економії у 40-50-ті роки XIX ст. Методологічні засади формування економічної теорії К.Маркса та Ф. Енгельса.

Основні етапи розвитку економічної теорії капіталізму у працях К.Маркса. Проблематика праці «Капітал» К. Маркса. Марксизм про рушійні сили капіталістичного виробництва. Вчення К. Маркса про трудову теорію вартості товару та природу додаткової вартості. Трактатування К.Марксом теорії заробітної плати. Теорія грошей, прибутку, банківського відсотку, земельної ренти. Трактатування К. Марксом кругообігу і обороту капіталу, сутності процесів відтворення та об'єктивних причин виникнення циклічних економічних криз. Теорії соціалізму та комунізму К.Маркса та їх економічна критика у представників соціал-демократії (Е.Бернштейн та ін.).

Генеза економічних теорій К. Маркса у працях західноєвропейських та українських економістів. Дискусії навколо «Капіталу» К. Маркса. Генеза теорії К.Маркса у працях ортодоксального, правого та лівого крила соціал-демократії. Теорії еволюції капіталістичного суспільства у представників німецької соціал-демократії: Е.Бернштейн, К.Каутський, Р.Гільфердінг. Теорії капіталістичного нагромадження та становлення «робочої аристократії». Критика теорій К.Маркса у працях І.В. Вернадського, М. Бунге, М.І. Туган-Барановського. Критика марксистських теорій у працях українських вчених – економістів, представників Київської соціально-психологічної школи (кінець XIX – початок XX с).

Тема 5. Німецька історична школа та соціальний напрям у світовій політичній економії. Теорії Київської соціально-психологічної школи (друга половина XIX - початок XX ст.).

Історичні та економічні передумови виникнення альтернативних класичній школі політекономії напрямів розвитку економічної думки у XIX ст. Сутність теорій Ф. Ліста – засновника «старої німецької історичної школи». Сутність «економічного націоналізму». Емпіризм та міждисциплінарний підхід. Врахування ролі неекономічних та нематеріальних чинників в процесі стимулювання економічного розвитку країни. Теорії В. Рошера, Б.Гільдебранда, К.Кніса. Започаткування досліджень економічної історії та системи національної політичної економії у Німеччині.

Консервативна течія нової німецької історичної школи. Теорії Г.Шмоллера. Концепції «реформ зверху» та «державного соціалізму», обґрунтування провідної ролі держави у розвитку капіталістичного господарства. Ліберально-реформістська течія нової німецької історичної школи. Теорії Л. Brentano про «організований капіталізм» та «соціальний мир». Теорії представників новітньої німецької історичної школи. Ідеї економічного націоналізму, типологія господарства та трактування «ідеальних» господарських систем. Критика ідей націонал-соціалізму, представлених у роботах В. Зомбарта та М.Вебера.

Гене́за теорій маржиналізму та німецької історичної школи у економічних теоріях представників Київської соціально-психологічної школи. Теорії М.І. Туган-Барановського, М.Бунге, А. Антоновича, В. Косинського та інших вчених (к. XIX – початок XX ст.).

Тема 6. Вплив маржиналізму на розвиток світової економічної науки. Австрійська школа граничної корисності. Кембриджська школа політичної економії – теорії А.Маршалла.

Етапи формування неокласичної традиції у розвитку світової економічної науки. Виникнення маржиналізму. Г. Госсен, Й. фон Тюнен, Ж. Дюпюї, О. Курно – «піонери-засновники» теорії «граничної корисності».

Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження маржиналізму. Теоретичні погляди К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера. Сутність теорії граничної корисності та методології граничного аналізу.

Кембриджська школа. Політична економія Альфреда Маршалла. Сутність «першої революції» в політичній економії А. Маршалла. Теорії «економічної рівноваги», «попиту та пропозиції», корисності та ціни, «хрест Маршалла». «Економікс». Розвиток неокласичної традиції у працях А Пігу та Р. Хоутрі. Еволюція маржиналізму у світовій економічній науці.

Американська школа неокласики. Теорії «статики та динаміки». Теорія «граничної продуктивності» та розподілу доходів Д. Кларка. Математична школа у політичній економії. Теоретичні моделі Л. Вальраса, В. Парето. Економічна рівновага у ринковій економіці. Економічні концепції шведської (Стокгольмської) школи. Внесок у розвиток світової економічної науки К. Вікселя та Г. Касселя. Економіко-математичні розробки представників маржиналізму.

Розвиток теорії маржиналізму у роботах М.І.Туган-Барановського, Є.Слущького та Р. Орженського, у представників «Київської соціально-психологічної школи» (к. XIX – початок XX ст.). Розвиток теорій маржиналізму та психологічного аналізу у працях О.В. Чаянова та М.Д. Кондратьєва.

Тема 7. Теорії Дж.М. Кейнса та їх еволюція у представників кейнсіанства та некейнсіанства.

Світова економічна криза 1929 - 1933 рр. Економічні причини та наслідки «Великої економічної депресії» у США. Теоретичні пошуки моделі антикризової політики та економічного зростання у світовій економічній науковій думці. Історичні передумови виникнення кейнсіанства. Теоретична система економічних поглядів Дж. М. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» (1936 р.). Кейнсіанська «революція» в політичній економії: методологія макроекономічного аналізу. Концепція мультиплікатора та формування мультиплікативного ефекту. Антикризова економічна політика та роль держави в теоріях Дж. М.Кейнса. Сутність та засоби державного регулювання ринкової економіки в теоріях Дж.М.Кейнса.

Розповсюдження кейнсіанства та особливості його прояву в різних країнах світу.

Некейнсіанські теорії економічного зростання та економічного циклу Е.Хансена та Дж. Хікса. Теорії «економічної динаміки» Р. Харрода та «економічного зростання» О. Домара.

Посткейнсіанство та «нове кейнсіанство». Теорії Дж. Робінсон, Н. Калдора, Х Мінські. Криза кейнсіанства у 60 - 70 рр. XX ст. Еволюція теорій кейнсіанства у XXI ст. та на початку XXI ст.

Тема 8. Теорії М.Фрідмена. Монетаризм та еволюція неокласичних теорій у світовій економічній науці. Економічний неолібералізм.

Еволюція неокласичної теорії на початку XX ст. Неокласичні теорії економічного зростання та розвитку ринкової економіки. Третя класична ситуація в економічній науці. Еволюція теорій економічного неоконсерватизму: монетаризм (М.Фрідмен, чиказька

школа неолібералізму); теорія економіки пропозиції (А.Лаффер, Дж.Гілдер, П.Робертс, Р.Манделла); нова класична макроекономіка – теорія раціональних очікувань (Дж.Мут, Р.Лукас, Т.Сарджент, Н.Уоллес). Теорії «економіки пропозиції» та «раціональних очікувань» Т. Сарджента, Р. Лукаса, С. Фішера. Розвиток концепцій розвитку монополії та конкуренції у неокласичній економічній теорії. Теоретичні концепції «економічної свободи» Ф. Хайєка. Концепція «ідеальних типів господарських систем» В. Ойкена.

Чиказька школа неолібералізму – монетаризм. Методологія монетаризму. Монетарна модель циклу М. Фрідмена. Роль держави, пропозиції грошей, трактування податкової політики та ролі безробіття у теоріях монетаризму. Еволюція неокласичних теорій. Проекти податкової реформи. «Крива Лаффера». «Неокласичний синтез». Сучасні неокласичні економічні теорії. «Економікс» П. Самуельсона та його основні теоретичні концепції.

Тема 9. Сутність інституціоналізму та його еволюція у ХХ – на початку ХХІ ст. Теоретичні погляди К. Ціолковського, І.Сікорського та С.Корольова про вплив авіації та космічних технологій на розвиток суспільного виробництва.

Історичні та економічні передумови виникнення інституціоналізму. Стара «негативна школа інституціоналізму». Соціально-психологічний інституціоналізм – теорії Т. Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм – теорії Дж. Коммонса. Теорії В. Мітчелла – емпіричний, кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм. Еволюція інституціонального напрямку у світовій економічній теорії. Неоінституціоналізм. Еволюція теорій трансформації капіталізму під впливом НТР. Соціальний та технологічний інституціоналізм, теорії індустріального та нового індустріального суспільства (Дж. Гелбрейт, У.Росту, Ж.Еллюль, Р.Арон). Теорія постіндустріального суспільства (Ж.Фурастьє, Д.Белл). Теорія прав власності та «трансакційні витрати» (Р.Коуз, О.Уільямсон, Р.Познер). Роль неоінституціоналізму у розвитку світової економічної науки (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).

Місце та роль інституту авіаційних та космічних технологій у розвитку суспільного виробництва. Теоретичні погляди К. Ціолковського про освоєння космосу та роль космічних технологій у суспільному прогресі. Київський період у житті І.Сікорського. Роль та ідеї І.Сікорського щодо конструювання аеропланів, розвитку вантажної авіації та конструювання гелікоптерів.

Теоретичні погляди та практична діяльність С.Корольова (народився у Житомирі у 1996 р.) у сфері ракетобудування та космонавтики. Інституційний вплив авіації та космічних технологій на розвиток суспільного виробництва та забезпечення прогресу людської цивілізації.

Тема 10. Сучасні теорії та концепції еволюції ринкового господарства у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки.

Основні пріоритети теоретичних досліджень лауреатів Нобелівської премії з економіки. Розробки у сфері пошуку моделей економічного зростання, економіко-математичного обґрунтування альтернативного вибору та раціональної поведінки суб'єктів господарювання в умовах ринку, економіко-математичного обґрунтування процесів економічної історії, теорії формування та розподілу доходів, економіки невизначеності, поведінкової економіки та ін.

Теорії В.Леонт'єва: модель «витрати – випуск» та концепції глобального моделювання розвитку світового господарства. Універсальний характер теоретичної моделі «витрати-випуск» В. Леонт'єва та сфери її застосування у світовій економічній науці.

Загальна характеристика провідних концепцій та теорій лауреатів Нобелівської премії з економіки. Теорії людського капіталу (Т.-В.Шульц, Г.-С. Беккер). Сучасна теорія портфельних інвестицій (Г.-М.Марковіц, В.-Ф. Шарп, М.-С.Скоул, Ф.Блек, Р.-К.Мертон).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021
		стор. 12 з 17	

Теорія вартості капіталу (Ф.-Е. Модільяні та М.-Г. Міллер). Теорія поведінкової економіки у роботах Г.-А.Саймона. Теорія перспектив та економічного вибору в умовах невизначеності та ризиків (Д.Канеман, А.Тверські). Теорія економіки добробуту (А.-К. Сен). Теорія кліометрії – нової економічної історії (Р.-В.Фогель, Д.-С.Норт). Теорії системи національних рахунків та макроекономічної рівноваги національної економіки (Р.-Дж.-Н. Стоун). Теорія ігор та рівновага Неша (Дж.-Ф. Неш, Дж.-Ч.Харшані). Теоретичні концепції моделі життєвого циклу отримання доходів, навчання і споживання (Джеймс-Джозеф Хекмен). Роль теоретичних досліджень лауреатів Нобелівської премії з економіки у вирішенні актуальних соціально-економічних проблем розвитку національного та світового господарства у ХХ – на початку ХХІ ст.

2.3. Тематичний план.

пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС	Усього	Лекції	Практ. заняття	СРС
Модуль № 1 «Основні етапи та напрями розвитку світової економічної думки»									
		2 семестр				2 семестр			
1.1	Предмет та метод курсу «Історія економічних вчень». Економічна думка Стародавнього світу та Середньовіччя. Меркантилізм.	11	2 2	2	5	5	1	-	4
1.2	Класична школа політичної економії. Еволюція класичної політичної економії (друга половина XVII – початок XIX ст.).	11	2 2	2	5	3,5	0,5	-	3
1.3	Дрібнобуржуазна критика капіталізму (С. де Сісмонді, П.Прудон). Теорії соціалістів-утопістів (перша половина XIX ст.).	11	2 2	2	5	3,5	0,5	-	3
1.4	Економічна теорія К.Маркса. Генезис та критика концепцій марксизму у працях західноєвропейських та українських економістів (XIX – XX ст.).	11	2 2	2	5	3,5	0,5	-	3
1.5	Німецька історична школа та соціальний напрям у світовій політичній економії. Теорії Київської соціально-психологічної школи (друга половина XIX - початок XX ст.).	11	2 2	2	5	3,5	0,5	-	3
1.6	Вплив маржиналізму на розвиток світової економічної науки. Австрійська школа граничної корисності. Кембриджська школа політичної економії – теорії А.Маршалла.	11	2 2	2	5	5	1	-	4
1.7	Теорії Дж. М. Кейнса та їх еволюція у представників кейнсіанства та некейнсіанства.	11	2 2	2	5	5	1	-	4
1.8	Теорії М.Фрідмена. Монетаризм та еволюція неокласичних теорій у світовій економічній науці. Економічний неолібералізм.	7	2	-	5	5	1	-	4
1.9	Сутність інституціоналізму та його еволюція у ХХ – на початку ХХІ ст. Теоретичні погляди К. Ціолковського,	9	2	2	5	5	1	-	4

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021		
		стор. 13 з 17			

	І.Сікорського та С.Корольова про вплив авіації та космічних технологій на розвиток суспільного виробництва.								
1.10	Сучасні теорії та концепції еволюції ринкового господарства у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки.	7	2	-	5	6	1	-	5
1.11	Модульна контрольна робота №1	5		1	4		-	-	-
	Усього за 2 семестр (ЗФН)					45	8	-	37
						3 семестр			
1.1	Класична школа політичної економії. Еволюція класичної політичної економії (друга половина XVII – початок XIX ст.).	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.2	Вплив маржиналізму на розвиток світової економічної науки. Австрійська школа граничної корисності. Кембриджська школа політичної економії – теорії А.Маршалла.	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.3	Теорії Дж. М. Кейнса та їх еволюція у представників кейнсіанства та неокейнсіанства.	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.4	Теорії М.Фрідмена. Монетаризм та еволюція неокласичних теорій у світовій економічній науці. Економічний неолібералізм.	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.5	Сутність інституціоналізму та його еволюція у XX – на початку XXI ст. Теоретичні погляди К. Цюлковського, І.Сікорського та С.Корольова про вплив авіації та космічних технологій на розвиток суспільного виробництва.	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.6	Сучасні теорії та концепції еволюції ринкового господарства у працях лауреатів Нобелівської премії з економіки.	-	-	-	-	7,5		0,5	7
1.7	Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	-	-	-	-	8	-	-	8
2.11	Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	-	-	-	-	8	-	1	7
	Усього за 3 семестр (ЗФН)	-	-	-	-	60	-	4	56
	Усього за модулем № 1	105	34	17	54	105	8	4	93
	Усього за навчальною дисципліною	105	34	17	54	105	8	4	93

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)

Контрольна (домашня) робота (ЗФН) виконується відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студентів і є важливим етапом у засвоєнні навчального матеріалу дисципліни.

Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН) розробляються автором робочої програми. Вказані навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри і доводяться до відома студента індивідуально.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до **підсумкової контрольної роботи**, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доводиться до відома студентів.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021
		стор. 14 з 17	

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та методи навчання як: академічна лекція та практичне заняття. Під час проведення академічних лекцій застосовується метод історичного та логічного, причинно-наслідковий (каузальний) метод, метод порівнянь, синергетичний метод, а також – пояснювально-ілюстративний метод; проблемний виклад лекційного матеріалу та презентація, частинно-пошуковий, дослідницький метод тощо. Під час проведення практичних занять застосовуються універсальні та інноваційні методи навчання: робота в малих групах, семінар-дискусія, тести, презентація, застосовується логічне пояснення та використання структурно-логічних схем; наукові дискусії та метод «мозкового штурму»; самостійна робота студентів з навчальною та довідковою літературою тощо. Під час вивчення дисципліни системно застосовуються як теоретичні, так і емпіричні методи навчання, у т.ч. індивідуальне та фронтальне опитування; тестування; метод «мозкового штурму», робота в міні-групах, історико-економічний аналіз та метод порівняльного аналізу теорій та концепцій вчених-економістів з урахуванням конкретного історичного періоду їх виникнення та розвитку.

Інформаційне забезпечення: доступ до мережі інтернет, сервіси Google GSuite for Education (Google Classroom, Google Meet, Google форми / документи / таблиці / презентації).

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1 Історія економічних учень. Підручник: У 2 ч. – Ч.1 та Ч.2 / За ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2005.

3.2.2 Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. / За ред. С.В. Степаненка. – К.: КНЕУ, 2008.

3.2.3 Історія економічних учень: Підручник / За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник – К.: КНЕУ, 2006.

3.2.4 Історія економічних вчень [текст] : підручник / за ред. Тарасевича В. М., Петруні Ю. Є. – К. : «Центр учбової літератури», 2013.

3.2.5 Проскурін П.В. Історія економіки та економічних вчень. Економічна історія індустріальної цивілізації: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2008.

3.2.6 Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2005.

Допоміжна література

3.2.7 Біла С.О. З історії розвитку ринкової і позаринкової концепцій господарського принципу / С.О. Біла // Історія народного господарства та економічної думки України. – Випуск 30. – 1998. – С. 169 – 176. (Інститут економіки НАН України). Фахове видання. ISSN 0320-4421

3.2.8 Біла С.О. Еволюція уявлень про господарський розрахунок у науковій літературі першої третини ХХ ст. / Біла С.О. // Дослідження з історії економічної думки в Україні (кінець ХІХ – ХХ ст.). – Національна Академія Наук України. – Київ: Наукова думка, 1996. – с. 65 – 99. ISBN 5-12-003960-X

3.2.9 Біла С.О. Питання теорії монополії в українській економічній літературі (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.) / Біла С.О. // Історія народного господарства та економічної думки України. – Випуск 29. – 1997. – С. 114 – 121. (Інститут економіки НАН України).

3.2.10 Біла С.О. Генеза теорії структурної політики в українській економічній літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. / С.О. Біла // Історія народного господарства та

економічної думки України. – Випуск 35-36. – 2003. – Київ, 2003. – С. 201 – 216. (Інститут економіки НАН України). Фахове видання.

3.2.11 Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. – К.: Основи, 2005.

3.2.12 Горкіна Л.П. Нариси з історії політичної економії в Україні. Остання третина ХІХ – перша третина ХХ ст. І. Вернадський, М. Бунге, М.Зібер, М.Туган-Барановський та ін. – К.: «Наукова думка», 1994. – 242 с.

3.2.13 Горкіна Л.П. М.І.Туган-Барановський в економічній теорії та історії. – Київ: ІЕ НАН України, 2001. – 268 с.

3.2.14 Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навчальний посібник. – Київ: «Видавничий центр «Академія», 2005. – 336 с.

3.2.15 Економічна енциклопедія: У 3 т. / Відпов. ред. С.В. Мочерний. – К.: Академія, 2000, 2001, 2002.

3.2.16 Історія економічних вчень: Навчальний посібник / За ред. В.В.Кириленка. – Тернопіль: «Економічна думка», 2007. – 233 с.

3.2.17 Історія економічної думки України: Навч. посібник / Р.Х.Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська та ін. – К.: Либідь, 1993.

3.2.18 Дослідження з історії економічної думки в Україні (кінець ХІХ – ХХ ст.) / Г.В.Кліміна, В.М.Фещенко, С.О.Біла та ін. – Київ: «Наукова думка», 1996. – 139 с.

3.2.19 Степаненко С.В., Фещенко В.М., Антонюк С.Н. та ін. Історія економіки та економічної думки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення. – К.: КНЕУ, 2008.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1 Велика Українська енциклопедія. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vue.gov.ua/>

3.3.2 «Економічна теорія». Науковий фаховий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etet.org.ua/>

3.3.3 «Історія народного господарства та економічної думки України». Міжвідомчий збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/8915>

3.3.4 Туган-Барановський, Михайло Іванович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vue.gov.ua/%D0%A2%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BD-%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9,%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

3.3.5 The Nobel Prize [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nobelprize.org/>

3.3.6 The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/>

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія економічних вчень»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 15.01.01 – 01-2021
		стор. 16 з 17	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	2 семестр	2,3 семестр
Модуль № 1 «Основні етапи та напрями розвитку світової економічної думки»		
Вид навчальної роботи	бали	бали
Робота на практичному занятті	56.х8=40	106.х3=30
Виконання тестових завдань	16.х20=20	16.х10=10
Виконання реферату з презентацією на задану тему	20	–
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	48 балів	–
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	–
Виконання контрольної (домашньої) роботи (ЗФН)	–	30
Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	–	30
Усього за модулем № 1	100	100
Усього за дисципліною	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. У випадку **диференційованого заліку** підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				